

Wstęp, w: *Przestrzeń liturgiczna*, red. Adelajda Sielepin CHR, Jarosław Superson SAC, Kraków 2019, s. 5–6.

DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/9788374387828.01>

Wstęp

Przestrzeń to wszystko, co nas otacza i gdzie przebiegają wszystkie procesy fizyczne, a także relacje i interakcje personalne, wydarzenia. To również bezpośrednie środowisko dla przedmiotów, ludzi i zdarzeń oraz myśli, przeżyć i słów. Przestrzeń liturgiczna, której poświęcony został kolejny, czwarty, tom serii *Ad Dominum*, jest, podobnie jak sama liturgia, rzeczywistością wielowymiarową. Można ją traktować zewnątrz, mając na myśli miejsca kultu, ich formę architektoniczną, wyposażenie i wystrój wewnątrz, ale i duchowo, odnosząc się do rzeczywistości przez nie symbolizowanych. Przestrzenność będzie się wiązać ze wspólnotą, z człowiekiem jako uczestnikiem Misterium, a także ze słowem Bożym, milczeniem, ikoną i innymi kategoriami, z których niektóre zostały poruszone w artykułach prezentowanego zbioru.

Seria nie rości sobie praw do statusu podręcznika, a więc nie dąży do kompletności w poszczególnych księgach tematycznych. Ma ona na celu prezentację naukowych opracowań o charakterze raczej inspirującym niż jedynie informującym. Ważnym aspektem publikacji jest pokazanie współczesnej myśli chrześcijańskiej, która wyraża się w zestawieniu badań liturgicznych prowadzonych przez katolików oraz reprezentantów Kościoła wschodniego i reformowanego. Nie jest to jeszcze liturgika komparatystyczna, ale zaledwie pierwszy krok w tę stronę poprzez prezentację różnych opcji Wspólnot siostrzanych.

Niniejszy zbiór zawiera dziewięć artykułów ukazujących zagadnienia z dziedziny przestrzeni liturgicznej. Otwiera je artykuł poświęcony terminologii i metaforyce przestrzeni w liturgii, przede wszystkim tej, która występuje w eucharystiach i w teologii liturgicznej. Jest to niejako założenie problematyki, do której nawiązują wszystkie opracowania. Drugi artykuł jest próbą wskazania chrześcijańskiej przestrzeni przeznaczonej do sprawowania liturgii w przedkonstantyńskim Rzymie (pierwsze dwa wieki chrześcijańskiej obecności) i otwiera obszar studiów nad przestrzenią liturgiczną w dziejach Kościoła. W tym duchu zostały napisane kolejne artykuły nawiązujące do średniowiecza, z których każdy eksponuje inny szczegół. Jeden pokazuje konstantyńską bazylikę Bożego Grobu i Zmartwychwstania Pańskiego w Jerozolimie,

drugi świątynię franciszkańską na przestrzeni wieków od XIII do XVIII, następny zajmuje się elementem architektury kościelnej, jakim są średnio-wieczne drzwi brązowe i ich cykle obrazowe jako wyraz liturgii, a kolejny przedstawia powszechną od średniowiecza metodę interpretacji liturgii, jaką jest alegoria. W opracowaniu została przedstawiona alegoryczna interpretacja świątyni na podstawie *Rationale divinorum officiorum* Wilhelma Duranda. Następna sekwencja to artykuły przybliżające specyficzne rodzaje przestrzeni liturgicznej lub jej elementy. Mamy tutaj artykuł o zakrystii jako przestrzeni przygotowującej do liturgii na przykładzie zakrystii bazyliki św. Franciszka z Asyżu w Krakowie i artykuł poświęcony wnętrzu świątyni prawosławnej „Ikona w liturgii, liturgia na ikonie. O ikonie w przestrzeni sakralnej”. Całość zamyka studium o charakterze socjologiczno-kulturowym, którego obecność jest może w tym zestawie zaskakująca, ale patrząc całościowo, bardzo uzasadniona z racji materialnej strony przestrzeni liturgicznej. Aby świątynia trwała lub bezpiecznie się zachowała, ktoś musi o nią dbać. I tak też został zatytułowany ostatni artykuł tego zbioru: „Troska o dziedzictwo kulturowe Kościoła Rzymsko-katolickiego we współpracy ze światem. Struktury kościelne w roli beneficjentów funduszy europejskich”.

Dla jednych chodzi o świątynię i przestrzeń kultu, dla innych jest to obiekt kultury. Oba wymiary należą do sfery ducha i ukazują, jak przez taki materialny aspekt liturgii, jakim jest przestrzeń liturgiczna, buduje się przeszłość między Kościołem a światem oraz wspólne zainteresowanie dobrami, które uszlachetniają i zbliżają ludzi do siebie. Niech ten walor przestrzeni liturgicznej uwydatnią na koniec słowa papieża seniora Benedykta XVI: „Duch buduje kamienie, nie zaś odwrotnie... Gdzie nie buduje duch, tam kamienie stają się nieme. Gdzie nie ma żywego ducha, który nie działa i nie kieruje, tam katedry stają się muzeami, pomnikami przeszłości, których piękno napawa smutkiem, gdyż jest martwe... Gdyby nie było najpierw żywych kamieni, tych kamieni by tutaj nie było. Teraz jednak mówią one do nas. Żądają od nas budowania żywego domu, bycia żywym domem, żeby katedra kamienna była teraźniejszością i zwiastowała przyszłość”¹.

Z taką intencją prezentujemy tę publikację, życząc owocnej lektury i ożywiającego uczestnictwa w Misteriach Chrystusa, uobecnianych dla nas w Jego Duchu i przestrzeni zwanej z tego powodu liturgiczną.

Redakcja

¹ J. Ratzinger, *Teologia liturgii. Opera omnia*, tłum. W. Szymona, Lublin 2012, s. 428, 433.